

مخطوطات الكتاب المقدس / العهد القديم

بقلم الأنبا بيشوى

ثانياً: مخطوطة حلب Aleppo Codex

تكلمنا فى المقال السابق عن مخطوطة ليننجراد Leningrad Codex وهى أقدم مخطوطة كاملة للنص العبرى للعهد القديم كما كتبها وحفظها اليهود بعد مجمع جامينا فى أورشليم سنة ٩٠ ميلادية. وهى مكتوبة بواسطة المازوريين الذين تسلموا مسئولية الكتبة، وأضافوا النقاط والتشكيل إلى الحروف العبرية حتى يمكن قراءتها من الذين لا يحفظون الأسفار عن ظهر قلب. ومدرسة المازوريين لها قائد اسمه "هارون بن موسى بن أشير" Aaron Ben Moses Ben Asher، وهو الذى كتب بخط يده الجميل مخطوطة حلب. وهى أقدم من مخطوطة ليننجراد لأنها نسخت سنة ٩٣٥م أى قبل مخطوطة ليننجراد بثلاثة وسبعين عاماً. وهذه المخطوطة تطابق النص المازورى الطبرى Tiberian Masoretic Text. ولا تجاوز الحقيقة إذا اعترفنا أن مخطوطة حلب فى حالتها الأصلية هى أول مخطوطة فى كتاب واحد (Codex) للنص العبرى للعهد القديم. كانت تجمع كل الأسفار التى احتفظ بها اليهود على النظام المازورى الطبرى. علماً بأن مدرسة المازوريين قد تمركزت فى طبرية بجوار بحر الجليل. ولا يخفى على القارئ أن النظام الأقدم من ذلك فى كتابة الأسفار المقدسة، هو أن الأسفار كانت تكتب فى لفائف أى جلد ملفوف scrolls وليس مجلدات. وذلك مثلما كتبت أسفار موسى الخمسة، وسفر إشعياء، وسفر المزامير وهكذا... لذلك قيل عن السيد المسيح عندما قام فى المجمع فى كفرناحوم ليقراً فى سفر إشعياء أنه بعد القراءة "طوى السفر وسلّمه إلى الخادم وجلس" (لو ٤: ٢٠).

تاريخ مخطوط حلب

لقد نسخ هذا المخطوط على هيئة كتاب فى سنة ٩٣٥م، وحفظ لمدة طويلة فى المجمع اليهودى بشمال سوريا فى حلب. عندما بدأت العلاقات تتوتر بين العرب واليهود لسبب إنشاء دولة إسرائيل الحديثة؛ حاول اليهود فى إسرائيل أن ينقلوا هذا المخطوط النادر إلى هناك. ولكن اليهود فى حلب اعتبروا أن وجود هذا المخطوط لديهم سوف يحميهم من أى ضرر ويحمى مجعهم. ورفضوا حتى مجرد تصويره لكى تبقى خطورته وأهميته حامية لهم من أى أذى...!!

ولكن اليهود فى حلب أخطأوا التقدير. وعندما قامت المظاهرات هناك سنة ١٩٤٨م ضد اليهود، حرقوا مجمعهم. واحترق حوالى ربع الكتاب المخطوط، وبهذا ضاع من هذه المخطوطة غالبية أسفار موسى الخمسة، ولم يتبق سوى جزء من سفر التثنية (ابتداء من تث ٢٨: ١٧ وإلى نهاية السفر).

وكان من الممكن أن يضيع الدليل على أن "هارون بن أشير" هو كاتب هذا المخطوط لولا أن تسبحة موسى فى سفر التثنية ضمن الإصحاح ٣٢ بقيت ولم تحترق. وكان هذا المخطوط قد أصابه أضرار سابقة بحيث فقدت أجزاء (ملازم) أخرى منه تتضمن بعض الأسفار أو أجزاء منها بحيث أن ما تبقى منه فى النهاية هو ثلثى صفحاته. وتم نقل المخطوط بعد ذلك إلى الجامعة العبرية فى القدس الغربية. حيث تم تصويره وأمكن نشره بالفاكسى سنة ١٩٧٦م بواسطة موسى جوشن جوتشتاين - Moshe H. Goshen-Gottstein.

وذكرت المراجع الكتابية الدراسية سنة ١٩٩٣ أن الجامعة العبرية فى القدس ستقوم بإعداد طبعة للنص العبرى للعهد القديم، تعتمد أساساً على نص مخطوطة حلب باعتبار أنها أقدم من مخطوطة لينجراد.

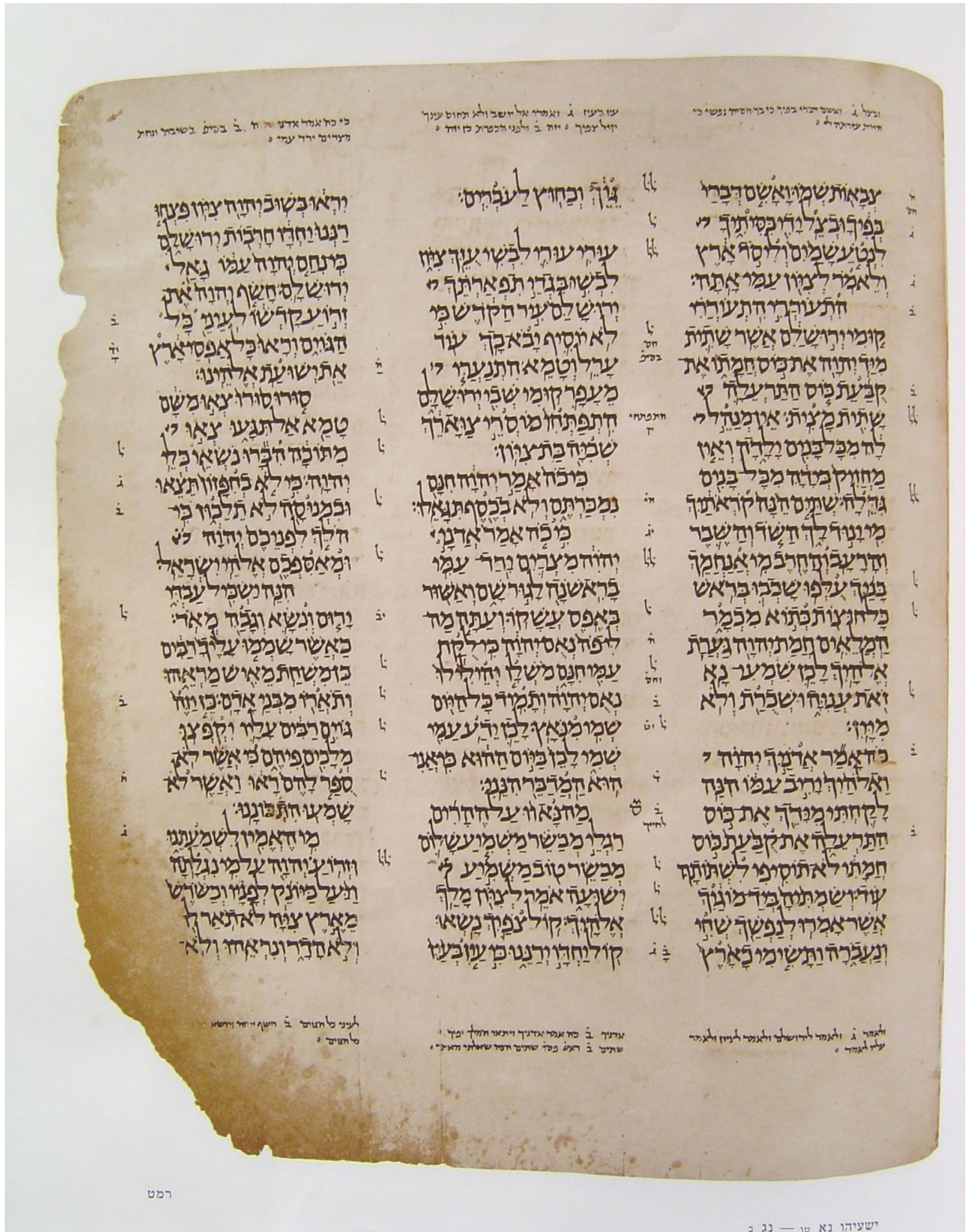
وقد حصلنا فى مكتبة الأبحاث بدير القديسة دميانة بالبرارى على نسخة من المخطوط بحالته الحاضرة. وتتضمن ضمن الأسفار الكاملة النص: سفر إشعيا. ولذلك فسوف نرفق صورة الإصحاح ٥٣ من هذا السفر كما سبق أن أرفقنا صورة ذلك الإصحاح من مخطوط لينجراد فى المقال السابق.

وسوف ننشر فى المقال القادم -بمشيئة الرب- صورة نفس الإصحاح من مخطوطة لفائف قمران Qumran Scrolls التى تعود إلى القرن الثانى قبل الميلاد. لكى يرى الجميع بأعينهم تطابق النصوص العبرية لسفر إشعيا الذى يحوى نبوات كثيرة عن السيد المسيح ويحوى الأصحاح ٥٣ بصفة خاصة نبوات واضحة عن آلامه وعن موته المحيى ودفنه وقيامته.

وكلما زادت الإكتشافات والأبحاث حول الكتاب المقدس بعهديه تثبت الأيام صحة الأسفار الإلهية وعدم تحريفها كما يدعى البعض. كما تثبت من العهد القديم صحة البشائر الأربعة أى الأناجيل الأربعة فى العهد الجديد.

إن الكنيسة قد أسسها السيد المسيح على صخرة الإيمان به لأنه هو نفسه صخر الدهور، ولهذا فهى لا تنزعزع مهما هاج عليها المقاومون.

The Aleppo Codex
 Published by the Hebrew University Bible Project
 In Agreement with the Trustees of the Aleppo Codices
 Edited by Moshe H. Goshen-Gottstein
 Jerusalem 1976
 At the Magnes Press, The Hebrew University

כי כל אלה אדע הוה ב. בעת בשובו ונחז
 מערים ירד עמי

עו בעני ג ואמר אל ישוב ולא יהיו עמך
 קול עפר ג חז ב ולמי חספיו כו ויהי

ובעל ג ואמר יהוה כבוד חסדו ופשו כי
 חסדו עדיף ג

והוא בשוכותיה ציון ופצחו
 רגעו יחדו חרבות יהושלם
 כרעם וזוה עמו צאל
 יהושלם חשן ונהנה את
 זרועו קדשו לעיני כל
 חגום וראו כל אפסי ארץ
 את רשועת אלהינו
 סורו סורו צאוב שם
 טמא אלתגע צאו יי
 מתוכה חפרו נשאו כל
 ויהוה כי לא כחפזו תצאו
 ובמניקה לא תלכו בר
 חלה לפנוכם יהוה לא
 ומאס פכם אלהי ישראל
 חנה נשכר עבדו
 ורום ונשא וגבה מאד
 באשר שממו על דרבים
 בזמנות מאו ש מראיה
 ותארז מבני אדם כו וחז
 גיוס רבים עזו וקפצו
 מלכיס פיהם כי אשר לא
 ספר להם ראו ואשר לא
 שמעו חת פוננו
 מי חאמיו לשמענו
 ויהוה צהוה על מי נגלותו
 ויעל כיוצא לפנו וכשורט
 מארץ צנה לא תארך
 ולא חדרו ונראו ולא

גוה וכחוף לעברום
 ערו ערו לבשו עין ציון
 לבשו בגדי תפארתה י
 יהושלם עיר חקד שמי
 לא תסוף וצא בקד ער
 ער לו טמא התנערו יי
 מעפר קומו שבו יהושלם
 התפתחו מוס ריו צוארך
 שכמה בת ציון
 כי כזה אמר יהוה חנם
 נמכרתם ולא לכסף תצאו
 כי כזה אמר אדוני
 יהוה מצרים נרד עמו
 כראשנה לגור שם ואשור
 באפס עשקו ועתה מה
 לזה נאסו חוה כול קח
 עמי חנם משלו ויחללו
 נאסו חוה ותקדו כל חוים
 שמו מנאץ לבו ורע עמי
 שמו לבו כיוס חוהא פאנר
 הוא חמד בר הנני
 כחצאו על החרום
 רגלו מבשר משמו עשום
 מבשר טוב משמוע יי
 ישועה אמר לציון מלה
 אלהיה קול עפר נשאו
 קול יחדו ורננו כי עובדנו

עבאת שמי ואשך דברו
 כפרו ובעל נדו בסותף יי
 לקט עשמים ולסוף ארץ
 ולאמר לציון עמו אתה
 חת עוררתי התעוררו
 קומו יהושלם אשר שתית
 מיד וזוה את כוס חמתו את
 קבעת כוס חת עליה יי
 שתית מצית אומנותי
 לה מפל כנס ורדך ואז
 מחוק מזה מכל כניס
 גלה שמים חנה קראתה
 מונעך לה חשך וחס שבר
 וחר עבות חרבמו אנחמו
 בננה עלפו שכו בראש
 כל חנוצת פתו א מכמר
 חמר אים חמת יהוה נעת
 אלהיה לבו שמע גא
 זאת ענה ושבחת ורא
 ממו
 כזה אמר אדוני יהוה י
 ואל חוה מרוב עמו חנה
 לקחתו ממנה את כוס
 חת עליה את קבעת כוס
 חמתו לא תוסומו לשותתה
 ערו שמתים כד מוננה
 אשר אמרו לנפשה שחו
 ונעברה ותשימי כארץ

לעני ס' חוים ב חסדו ונחז
 ס' חוים

אדוני ב סו אמר יהוה ויהו חסדו ונחז
 ס' חוים ב חסדו ונחז

ואמר יהושלם ואמר לציון ונחז
 על אדוני

נעדר ב נש ודא נעטא יחזי נעדר לי צי
נעדר ב מכה אלוהי ודא נעטא כל חיים
קדש ליהודא

מראח ונחמדה ונבזה וחרל
אישום איש מככות די
ויהו עחלו וכמסתר פנים
ממע נבזה ולא חשבנח
אפו חלנו הוא נשא די
ומכאבינו סבלס ואנחנו
חשבנחנו ונגע מסח אלוהים
ומענה והוא מחלל די
מפשיענו מרפא מעונותינו
מיושר שולחנו עליו
ופסחלתו נרפאלנו כלנו
בצאות יענו איש לדרבו
פטנו ויתוה הפג עבואת
עון כלנו נגשו והוא נענה
ולא נפתח פון בשח לטבח
חב לובח חל לפע גזיות
נאלמה ול אופתח פון די
מעצור ומשפט לקח
ואת דוהו מויו שוחח מו
נער מארץ חיים מפשע
עמי נעעלמו ויתו את
ישעם קברו ואת עשור
במתו על לא חמס לי
עשה ולא מרמה בפון
והוה הפץ רפאו החלו
אסתוים אשם נפשו
וראה זרע נאריה ומנס
וחפץ ויהוה במו יצלה

אשור ו וכל נכוח וכל אל וטוב ליהודא
אישום אישום אקרא

לחן ב זמר אם ומיגד אלו מעבר ומשפט
יובל ב זמר חרץ לעבד וכל לאשור וכל
לא ומכר

מעמל נפשו וראו אדו שבע
כר עתו צדוק צדוק י
עבדו להבוס וענתס הוא
וסכל לכו אחלקו ברמס
ואת צעומים וחרק של
תחת אשר העדה למות
נפשו ואתפש עס נמנה
והוא חטא רבוס נשא
ולפש עס נפגע
רע עקרה לא גלדה פעחו
רעו וצחלו לא סלה בו
רפוס בני שוממה מבנ
בעלה אמר ויהוה חרחובו
מקום את לה וריועת
משכנו תוהו וטו אל תחשמי
הארכו מיתרתי ויתדתק
חוקי ברמח ושמאול
תפרצו ורעד גונו מרש
ועקס נשמות משובו
אל תוראן כולא תבושו
ואלת כל מנבו לא תחפחו
בו בשת עלו מוקד תשכחו
וחרפת אל מעותיך לא
תכריעו מי בעלך עשוק
ויהו עבאות שמו ונאלך
קדושו שראל אלוהי כל
הארץ וקרא בפי כאשח

למדי ב חו כל חס וכל בכר גם אתם
ותכלו ודוטיב אמרו

